

Državni svetnik
Tomaž Horvat, mag. prava

Nova Gorica, 5. 5. 2016

Gospod
Mitja Bervar, mag. manag.
Predsednik
Državnega sveta

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	05-05-2016
Šifra:	511-01116-211
Povezava:	010-04116-16
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratica:	

ZADEVA: Vprašnji Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti glede upoštevanja periodičnih dohodkov v postopkih uveljavljanja pravic iz javnih sredstev

Na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) predlagam, da se na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti naslovi naslednji vprašnji:

1. Ali je ministrstvo po sprejemu novele Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-C) (Uradni list RS št. 99/13) opravilo kakšne analize uspešnosti spremenjenih zakonskih in podzakonskih podlag za (ne)upoštevanje periodičnih dohodkov v postopkih uveljavljanja pravic iz javnih sredstev oziroma ali je bilo ugotovljeno zmanjšanje števila pritožb na to temo?
2. Ali se v prihodnje načrtuje še kakšne dodatne zakonske ali podzakonske spremembe ureditve (ne)upoštevanja periodičnih dohodkov v postopkih uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, da bi bila slednja do različnih kategorij potencialnih upravičencev do pravic iz javnih sredstev čim bolj pravična?

Obrazložitev:

Od sprejema nove zakonodaje v zvezi z uveljavljanjem pravic iz javnih sredstev (Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) in Zakon o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre)) mineva šest let, a se državljani še vedno soočajo s težavami pri interpretaciji posameznih zakonskih določb, zaradi česar se odločajo za pritožbene postopke, ki pa so še vedno dolgotrajni (na odločitev pristojnega drugostopenjskega organa, to je Ministrstva za delo, družino, socialne pravice in enake možnosti, nekateri čakajo tudi po dve leti).

Name, kot predstavnik lokalnih skupnosti, se v zvezi s težavami s sistemom uveljavljanja pravic iz javnih sredstev večkrat obračajo tako posamezniki kot občine ki me med drugim opozarjajo, da bi bilo treba pristojne državne organe opozoriti na problematiko sistema upoštevanja periodičnih dohodkov v postopkih uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, ki so vezane na ugotavljanje dohodka na letni ravni (otroški dodatek, državne štipendije in znižano plačilo vrtca). Trenutni sistem je po njihovem mnenju nepravilno zastavljen. Omenjeni dohodek na letni ravni se namreč ugotavlja na posplošen način (množenje ugotovljenega mesečnega tekočega dohodka s količnikom 12), rezultat pa velikokrat ni skladen z realnim letnim dohodkom potencialnih upravičencev do pravic iz javnih sredstev. Čeprav so bile s sprejemom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-C) na tem področju že narejene določene spremembe, očitno omenjeni segment za določeno skupino državljanov ostaja problematičen.

Način upoštevanja obdavčljivih in drugih dohodkov, ki se upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja kot podlage za upravičenost do prejema otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca, subvencije malice za učence in dijake, subvencije kosila za učence, oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu družinskega pomočnika, sicer natančneje ureja Pravilnik o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS št. 52/14 in 67/14). Omenjeni pravilnik v 4.a in 4.b členu določa pogoje za posebne primere upoštevanja dohodkov in način preračuna tekočega dohodka na letno raven (ugotovljeni tekoči mesečni dohodek se pomnoži s količnikom 12 in preračuna na raven preteklega leta).

Pri ugotavljanju dohodka naj bi se slednji v skladu s 13. členom ZUPJS zmanjšal za periodične dohodke (plače, pokojnine, preživnine, rente in druge dohodke, ki jih oseba prejema v enakih ali podobnih zneskih v enakih ali podobnih časovnih obdobjih, med drugim tudi dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti), ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov. Omenjena določba je podrobneje razdelana v 7. členu prej omenjenega pravilnika, po katerem se šteje, da je oseba nehala prejemati periodične dohodke in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov, če v mesecu pred mesecem vložitve ali v mesecu vložitve vloge oseba ni prejela nobenega periodičnega dohodka več ali v mesecu vložitve vloge ni opravljala dejavnosti in ni prejela nobenega dohodka več. 8. člen omenjenega pravilnika pa dodatno določa, da se periodičnih dohodkov iz preteklega ali predpreteklega leta, če jih oseba v tekočem letu ne prejema, ne upoštevajo pri ugotavljanju dohodka.

Kljub temu vse navedeno ne rešuje težav oseb, ki dohodke (na primer plače) prejemajo neredno oziroma pri katerih ni jasne ločnice med daljšim obdobjem prejemanja dohodkov in daljšim obdobjem, ko jih ne prejemajo, in za katera bi se lahko uporabilo določbe prej omenjenega 7. ali 8. člena pravilnika in zmanjšalo ugotovljeni dohodek za periodične dohodke, ki jih je oseba prenehala prejemati oziroma jih trenutno ne prejema. Pri ugotavljanju tovrstnih dohodkov na letni ravni tako prihaja do nerealnih ocen dejanskega dohodka, saj se ugotovljeni tekoči periodični mesečni dohodek zgolj pomnoži s količnikom 12 in s tem prevede na letno raven, namesto da bi se upoštevali realni, torej dejansko prejeti dohodki osebe na letni ravni.

Dohodkovni razredi, na podlagi katerih se dodeljujejo posamezne pravice, so postavljeni tako, da lahko na uvrstitev v enega izmed njih ali odločitev o neupravičenosti do prejema posamezne pravice vpliva že zelo majhna razlika v ugotovljenem dohodku. Takšen pavšalni način določanja dohodka na letni ravni je lahko do posameznih potencialnih prejemnikov pravic iz javnih sredstev, ki ne spadajo v neke splošne okvire prejemnikov periodičnih dohodkov, lahko precej krivičen. Navedeno bi zato terjalo ponovno analizo obstoječega sistema določanja dohodka na letni ravni na podlagi periodičnih dohodkov in zagotovitev čim bolj pravičnih podlag za obravnavo potencialnih prejemnikov pravic iz javnih sredstev.

Tomaž Horvat, mag. prava, l.r.
državni svetnik